

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра бізнесу та управління персоналом

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Цифрові технології у підприємстві та торгівлі

вбіркова

Освітньо-наукова програма:	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Спеціальність:	076 Підприємництво та торгівля
Галузь знань:	07 «Управління та адміністрування»
Рівень вищої освіти:	третій (освітньо-науковий)
Факультет:	економічний
Мова навчання:	українська
Розробники:	Вербівська Л.В. , доцент кафедри бізнесу та управління персоналом, д.е.н., доцент
Профайл викладачів:	https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-ekonomiky-pidpryyemstva-ta-up/kolektyv-kafedry/verbivska-lyudmyla-vasylivna
Контактний тел.	+38 0372 509-464
E-mail:	l.verbivska@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=7708
Консультації	Очні / онлайн консультації згідно з графіком консультацій

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Актуальним завданням підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти є поглиблення знань у сфері технологій для бізнесу в рамках впровадження в Україні концепції цифрової економіки, засвоєння концептуальних засад цифровізації підприємств різних форм власності, а також формування у здобувачів комплексного розуміння сутності, принципів функціонування, структури та навиків щодо нових цифрових технологічних підходів ведення ефективної підприємницької діяльності. Розглядають теоретичні основи цифрової трансформації сучасних економічних та бізнес-систем. Вивчаються приклади застосування цифрових технологій у підприємстві, торгівлі та логістичній діяльності підприємств, прикладні задачі застосування цифрових технологій у фінансовій сфері, основи трансформації та реінжинірингу бізнес-процесів на основі глобальних мережевих технологій.

2. Мета навчальної дисципліни:

Метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів фундаментальних знань необхідних для ефективного управління бізнесом в умовах цифрової економіки шляхом теоретичного навчання та практичної підготовки, орієнтованої на використання сучасних цифрових технологій. Дисципліна покликана сформувати навички ухвалення управлінських рішень в бізнесі та на рівні економіки, направлених на цифрову трансформації. Завданнями вивчення навчальної дисципліни є: формування фахових навичок щодо ухвалення управлінських рішень з урахуванням змін в галузі цифрових технологій, кон'юнктури ринків, реалізації стратегій інноваційного розвитку господарських організацій (підприємств), ведення бізнесу в умовах цифрової економіки; вивчення особливості цифрових технологій, що використовуються у бізнесі; розвиток навичок реалізації типових бізнес-моделей на основі цифрових технологій, вивчення інструментів підприємницької діяльності для ведення ефективної цифрової компанії функціонування підприємства.

У результаті вивчення дисципліни здобувач набуває здібностей: використовувати сучасні цифрові технології у бізнесі та особистій діяльності; реалізувати принципи цифрової трансформації інформаційної системи підприємства; впроваджувати цифрові технології у різних сферах економічної діяльності (сільське господарство, промисловість, торгівля, транспортування, фінанси тощо).

3. Пререквізити.

«Цифрові технології у підприємстві та торгівлі» є вибірковою дисципліною циклу дисциплін професійної підготовки та може бути обрана здобувачами 1-го року навчання для вивчення в 2 семестрі загальним обсягом 90 годин (3 кредити).

Вивчення даної навчальної дисципліни здобувач розпочинає, прослухавши такі навчальні дисципліни, як «Філософія та методологія науки», «Актуальні проблеми розвитку підприємництва». Для поглиблення фахових знань та умінь здобувачів вищої освіти даний курс доцільно вивчати з іншими дисциплінами: «Цифрова економіка та електронний бізнес», «Циркулярна економіка», «Інституціональна економіка», «Інтелектуальна власність та захист авторських прав».

Постреквізити. Отримані знання з дисципліни «Цифрові технології у підприємстві та торгівлі» можуть бути використані у процесі виконання дисертаційної роботи.

4. Результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми «Підприємництво, торгівлі та біржова діяльність» підготовки доктора філософії галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 076 «Підприємництво та торгівля» вивчення дисципліни сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні та спеціальні (фахові) компетентності:

ЗК01. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК02. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК03. Здатність працювати автономно.

ЗК05. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

СК 1. Здатність планувати і виконувати оригінальні дослідження на відповідному рівні, досягати наукових результатів, які можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях, впроваджені у практичну діяльність, що створюють нові знання у підприємницьких, торговельних та біржових структурах та/або дотичних до них міждисциплінарних напрямках.

СК 2. Здатність продукувати, обґрунтовувати нові ідеї, гіпотези і моделі та приймати науково обґрунтовані рішення у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК05. Здатність до критичного переосмислення і розвитку сучасних теорій, методологій, об'єктів досліджень й практик, із застосуванням системного підходу до врахування неекономічних аспектів з різних галузей знань, у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК06. Здатність застосовувати сучасні інформаційно-комунікативні технології (інформаційні системи, хмарні технології, комунікаційні технології передачі та обміну інформацією), прилади та обладнання (в тому числі комп'ютерна техніка, апаратно-програмне забезпечення), необхідні для виконання інноваційної науково-дослідної, педагогічної, професійної діяльності в підприємницьких, торговельних та біржових структурах.

СК 8. Здатність виявляти і трактувати сучасні тенденції у сфері реалізації електронного бізнесу, обізнаність із технологіями цифрової економіки, методами пошуку і дослідження інформації з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Результати навчання:

ПРН 3. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні, економіко-математичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційно-комунікативні технології, прилади та обладнання.

ПРН 4. Розробляти та досліджувати концептуальні, математичні, комп'ютерні моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, а також у дотичних міждисциплінарних напрямках.

ПРН 7. Аналізувати та оцінювати стан, тенденції розвитку підприємництва, торгівлі, біржової діяльності, застосовувати сучасні методології, методи та інструменти для вирішення актуальних проблем у професійній практиці.

РН13*. Ініціювати, адаптувати і вдосконалювати бізнес-процеси у сфері підприємництва, торгівлі, біржової діяльності на основі врахування сучасних теоретичних концепцій, досвіду економічно розвинених країн, потреб сталого розвитку та євроінтеграційних процесів

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	3	90	10	20	-	-	60	-	залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин - 90				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
л		п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та прикладні аспекти використання цифрових технологій у підприємстві та торгівлі					
Тема 1. Цифрові технології: перспективи розвитку	18	2	4		12
Тема 2. Інноваційні тренди цифрових технологій у економіці	18	2	4		12
Тема 3. Загальні поняття цифрових технологій в обліку і оподаткуванні, необхідність їх впровадження і застосування	18	2	4		12
Тема 4. Інтегровані інформаційні системи управління підприємством в умовах цифровізації	18	2	4		12
Тема 5. Цифровізація торговельних та логістичних систем	18	2	4		12
Усього годин	90	10	20		60

5.3. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студентів з дисципліни «Цифрові технології у підприємстві та торгівлі» спрямована на узагальнення, засвоєння і закріплення знань та включає такі види робіт як опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій, підготовку та презентацію індивідуальних навчально-дослідних завдань до відповідних тем дисципліни, підготовку тез доповідей на науково-практичні конференції та інших матеріалів наукового характеру.

Назва теми	Год.
Тема 1. Цифрові технології: перспективи розвитку 1.1. Сутність ключових цифрових технологій та особливості їх застосування в бізнесі. 1.2. Класифікація цифрових технологій. Базові цифрові інструменти розвитку бізнесу. 1.3. Рішення щодо впровадження систем управління на основі цифрових технологій та інструментів.	12
Тема 2. Інноваційні тренди цифрових технологій у економіці 2.1. Особливості функціонування підприємства в умовах цифровізації. 2.2. Вибір моделей підприємства, що відтворюють його інформаційні потоки. 2.3. Розробка плану цифрової трансформації підприємства. 2.4. Ключові моделі та структурно-логічні схеми цифрової трансформації сучасних підприємств.	12
Тема 3. Загальні поняття цифрових технологій в обліку і оподаткуванні, необхідність їх впровадження і застосування 3.1. Основи роботи і функціональні можливості програми ПАРУС-Підприємство 3.2. Основи роботи і функціональні можливості програми Акцент-бухгалтерія 3.3. Основи роботи і функціональні можливості програми Бест Звіт Плюс 3.4. Основи роботи і функціональні можливості програми М.Е.Док	12
Тема 4. Інтегровані інформаційні системи управління підприємством в умовах цифровізації 4.1. Принципи побудови інформаційних систем підприємства в умовах цифровізації. 4.2. Моделювання елементів економічної інформації підприємства. 4.3. Проблеми, що виникають в процесі цифрової трансформації інформаційної системи підприємства. 4.4. Характеристика основних стандартів автоматизації економічних систем: MRPII, ERP тощо.	12
Тема 5. Цифровізація торговельних та логістичних систем 5.1. Особливості побудови торговельних та логістичних систем в умовах цифровізації (інтернет-маркетинг, підтримка IoT, онлайн платежі тощо). 5.2. Особливості бізнес моделей, які використовуються під час онлайн діяльності. 5.3. Створення онлайн бізнесу та застосування бездротових технологій, мобільний бізнес.	12
Разом	60

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Викладання дисципліни «Цифрові технології у підприємстві та торгівлі» передбачає поєднання основних традиційних та інтерактивних методів аудиторного навчання з елементами електронного навчання та консультування, що передбачає використання сучасних інформаційних технологій, платформ та забезпечує засвоєння програмних результатів навчання

Методи навчання

- МН1 – словесні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо)
- МН2 – практичні методи (практичні або ситуаційні завдання)
- МО3 – бізнес-кейси (індивідуальні або командні)
- МН4 – наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали, тощо)
- МН5 – робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами
- МН6 – комп'ютерні засоби навчання (онлайн курси – ресурси, web-конференції, вебінари тощо)
- МН7 – самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни
- МН8 – підготовка тез/доповіді на конференцію.
- МН9 – тренінги, коучі, майстер-класи від запрошених стейкхолдерів.
- МН10 – реферативні та пошукові дослідження

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань здобувача. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі. Загальна кількість балів, яку здобувач може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля.

Засоби оцінювання та демонстрування результатів навчання:

- МО1 – контрольні роботи (тематичні, модульні).
- МО2 – тести, опитування, самостійні роботи за індивідуальними завданнями
- МО3 – захист бізнес-кейсів, результатів досліджень;
- МО4 – аналітичні звіти, реферати, тези доповідей, статті;
- МО8 – презентації результатів виконання завдань;
- МО7 – підсумковий контроль – залік;
- МО11 – інші види індивідуальних та групових завдань.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до 50 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається із дозволу викладача за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: студенти мають свідомо дотримуватися правил академічної доброчесності, викладених у Положенні «Про виявлення та запобігання академічному плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPl/view).

Всі види завдань здобувачі виконують самостійно. Усі письмові роботи (реферати, есе, тези доповідей, статті тощо) перевіряються на наявність плагіату і повинні мати коректні текстові посилання на використані джерела. Списування під час контрольних робіт та заліку заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. Відпрацювання пропущених занять здійснюється згідно з графіком консультацій викладача. Форми навчання затверджуються графіком освітнього процесу університету. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, участь у програмах міжнародної мобільності) навчання може відбуватись в он-лайн або змішаній формі за погодженням із керівником курсу

Критеріями оцінювання є:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання літературних джерел, законодавчих актів, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальна оцінка знань студента під час навчальних занять за кожну тему (опитування, тестування, розв'язання практичних та ситуаційних завдань), виконанні завдань для самостійної роботи, підготовці есе – 3 бали (крім теми 10, яка оцінюється максимум в 4 бали).

Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі заліку в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою дисципліни і в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного і модульного контролю та результатів заліку (як можливість отримання додаткових балів, якщо набрані протягом семестру бали не влаштовують студентів). Якщо здобувач за власною ініціативою, бажанням, крім обов'язкових видів контролю (60 балів), виконує додаткові види робіт (реферати, ІНДЗ, тези доповіді, статі, виконання кейсу тощо) при цьому набравши додатково не менше 30 балів, може отримати оцінку за залік автоматично.

Критерієм успішного проходження здобувачем підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається за допомогою якісних критеріїв і трансформується в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

У випадку отримання менше 50 балів за результатами загального підсумкового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують здобувачі
Вид підсумкового контролю: залік

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)						Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Денна форма навчання							
Змістовий модуль №1						40	100
T1	T2	T3	T4	T5	МКР		
10	10	10	10	10	10		

T1, T2 ... T5 – теми змістових модулів; МКР – модульна контрольна робота

8. Рекомендована література

8.1. Основна

- Вербівська Л.В.** Інформаційно-комунікаційні технології як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах цифровізації економіки. / Стратегічні засади сталого розвитку підприємництва і торгівлі в сучасних умовах: колективна монографія / за заг. ред. Є.В. Скляр. Чернівці : Технодрук, 2021. 356 с., С. 59-100.
- Вербівська Л.В.** Сутність та особливості розвитку цифрового бізнесу. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 4(28). С. 17-25. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/262349/258816>.
- Голобородько А.Ю., Гусева О.Ю., Легомінова С.В. Цифрова економіка: підруч., Київ: Видавництво ДУТ, 2020. 400 с.
- Когут Ю. І. Цифрова трансформація економіки та проблеми кібербезпеки: практич. Посіб. Київ :Консалтингова компанія «СІДІКОН», 2021. 368 с.
- Основи цифрової економіки [Текст] : навч. посіб. / А.І. Крисоватий, А.І. Гулей, Б.О. Язлюк [та ін.]. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 274 с.
- Цифрова економіка : підручник / Т.І. Олешко, Н.В. Касьянова, С.Ф. Смерічевський та ін. К. : НАУ, 2022. 200 с.
- Цифрова економіка як ключовий тренд розвитку постіндустріального суспільства : монографія / авт.кол. ; за заг. ред. Н.М. Пантелєєвої, С.Ю. Колодія, М.А. Ребрика. Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. 299 с.
- Цифрова стратегія: посібник із переосмислення бізнесу / Суніл Гупта : пер. з англ. І. Ковалишеної. К. : Вид. група КМ-БУКС, 2020. 320 с.

Допоміжна

- Гусева О. Ю., Легомінова С. В. Діджиталізація–як інструмент удосконалення бізнес-процесів, їх оптимізація. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2018. № 1. С. 33-39
- Дергачова В. В., Колешня Я. О., Голюк В. Я. Цифрова термінологія у стратегіях. Сутність, місце та роль діджитал менеджменту. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2022. № 22. С. 114-117. DOI: 10.20535/2307-5651.22.2022.260165.
- Кіржецька М., Кіржецький Ю. Особливості цифрової стратегії підприємства залежно від розміру бізнесу. Галицький економічний вісник. 2020. Том 66. № 5. С. 7-15.
- Сокурєнко Д., Левченко О. Цифрові стратегії як тренд розвитку стратегічного управління організаціями. Наука – виробництву : Збірник тез доповідей здобувачів вищої освіти LV науково-технічної конференції «Наука в ЦНТУ: основні досягнення та перспективи розвитку» за підсумками проведення «Дня науки – 2021» 14 травня 2021 року. Кропивницький : ЦНТУ, 2021. С. 150–151.

5. Струтинська І. В. Інформаційні технології організації бізнесу–імператив інноваційного розвитку бізнес-структур. Галицький економічний вісник Тернопільського національного технічного університету. 2019. Т. 55. №. 2. С. 40-49.
6. Тімінський О. Г., Войтенко О. С., Райчук І. В. Аналіз моделей і методів діджиталізації бізнес-процесів. Управління розвитком складних систем. – 2021. №. 46. С. 38-47
7. Як цифрова трансформація допоможе розвитку вашої організації? / Terrasoft. URL: <https://www.terrasoft.ua/page/digital-transformation>
8. Успішна цифрова трансформація починається з культури / DTEK. URL: <https://dtek.com/media-center/news/uspeshnaya-tsifrovaya-transformatsiya-nachinaetsya-s-kultury/>
9. Bezrukova N., Huk L., Chmil H., **Verbivska L.**, Komchatnykh O., Kozlovskiy Y. Digitalization as a Trend of Modern Development of the World Economy. WSEAS Transactions on Environment and Development. 2022. Vol. 18. Pp. 120-129. URL: <https://wseas.com/journals/ead/2022/a265115-695.pdf>.
10. Blake M. 7 Examples Of How Digital Transformation Impacted Business Performance // Forbes. URL: <https://www.forbes.com/sites/blakemorgan/2019/07/21/7-examples-of-how-digital-transformation-impacted-business-performance/?sh=13d5b5ca51bb>
11. Digital performance management: From the front line to the bottom line. URL: <https://www.mckinsey.com/business-functions/operations/our-insights/digital-performance-management-from-the-front-line-to-the-bottom-line#>
12. Maksym Dubyna, **Liudmyla Verbivska**, Olha Kalchenko, Veronika Dmytrovska, Dmytro Pilevych, Ihor Lysohor. The Role of Digitalization in Ensuring the Financial and Economic Security of Trading Enterprises Under the Conditions of External Shocks. International Journal of Safety and Security Engineering. Vol. 13, No. 5, October, 2023, pp. 821-833 URL: <https://www.iieta.org/journals/ijssse/paper/10.18280/ijssse.130506>
13. **Liudmyla Verbivska**, Nataliia Kriuchkova, Ruslan Melnychenko, Nataliia Bak, Inna Yakushko. Taxation strategy for small businesses in the context of digitalization. International Journal of Energy Economics and Policy. 2023, 4(51), pp. 66–79 DOI: <https://doi.org/10.18280/ijssse.130506> URL: <https://www.iieta.org/journals/ijssse/paper/10.18280/ijssse.130506>
14. **Verbivska, L.**, Abramova, M., Gudz, M., Lyfar, V., & Khilukha O. (2023). Digitalization of the Ukrainian economy during a state of war is a necessity of the time. Amazonia Investiga, 12(68), 184-194. URL: <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/2496>
15. Shkarlet, S., Dubyna, M., Shtyrkhun, K., **Verbivska, L.** Transformation of the Paradigm of the Economic Entities Development in Digital Economy. WSEAS Transactions on Environment and Development. 2020. Volume 16. P. 413-422. URL: <https://www.wseas.org/multimedia/journals/environment/2020/a825115-032.pdf>.
16. What is Digital Performance / HP Process. URL: <https://hp-process.com/what-is-digital-performance/>

9. Інформаційні ресурси

1. ARCher - інституційний репозитарій відкритого доступу представників Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/>
2. Електронна бібліотека Львівської комерційної академії. URL: <http://www.dev.lac.lviv.ua/lib>
3. Інститут глобальних стратегій. URL: <http://www.igls.com.ua>.
4. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій. URL: <http://www.ier.kiev.ua>.
5. Інтернет-портал для управлінців. URL: <http://www.management.com.ua>.
6. Міністерство економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua>.
7. Наукова бібліотека Донецького університету. URL: <http://www.library.dongu.donetsk.ua>
8. Наукова бібліотека ім. Максимовича. URL: <http://www.lib-gw.univ.kiev.ua>.
9. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
10. Національна парламентська бібліотека. URL: <http://www.alpha.rada.kiev.ua>.